

Pohyb podle Aristotela

To, co „jest“ (= je jsoucí), je buď ve skutečnosti (*energeia*) nebo v možnosti (*dynamei*); pohyb (*kynésis*) je přechodem (*metaballé* od *metaballein*) možného ve skutečné. Pohyb sám však podle Aristotela nelze považovat ani za možnost, ani za skutečnost. A tak je pohyb skutečností a neskutečností. (Vše *Met K*, 9 – 1065b.) A to, co se pohybuje, je vždycky věc (*pragma*): „Není však pohybu mimo věci“, „a není nic společného nad věcmi“ (překlad A. Kříž, 0176, str. 287; to je snad míněno proti Platónovi -?!). V překladu J. Tricota to zní následovně:

„Ensuite, il n'existe pas de mouvement en dehors des choses, car le changement s'effectue toujours selon des catégories de l'Être, et il n'y a pas de genre commun à ces sujets d'une double façon: ...“ – V anglickém překladu H. Tredennicka to zní: „There is no motion apart from things, for change is always in accordance with the categories of Being; and there is nothing which is common to these and in no one category. ...“ – Tady ovšem vyvstávají četné problémy, zejména, když o tom uvažujeme s vědomím dnešních znalostí a vědomostí. Především je tu otázka, zda můžeme opravdu říci o všem, že to je buď v možnosti nebo ve skutečnosti. Vždyť když se mění nějaká věc (tedy když je v pohybu), stále se okamžik od okamžiku mění poměr mezi tím, co z ní právě je v možnosti a co už ve skutečnosti, neboť jinak bychom museli každou takovou měnící se věc (*pragma*) rozdělit na obrovské (ne-li nekonečné?) množství jejích možných stavů, z nichž některé se již staly skutečností, zatímco jiné nikoli. A stejně pak zůstává problém s tím, co se vlastně děje s každým takovým možným stavem, kdy se změní ve skutečný, tj. v aktuálně skutečný: přidává se k těm již uskutečněným dříve? Pokud ano, „věc“ uskutečňovaná by musela ustavičně narůstat ve smyslu zvětšování, a vůbec největší by se pak musela stát až na svém (?) konci. My však víme, že každý možný stav, který se na okamžik stává stavem aktuálně uskutečněným, přestává být v tu chvíli skutečným, protože musí ustoupit novému zatím jen možnému, ale právě se uskutečňujícímu stavu, a stává se stavem ne-aktuálním, totiž minulým. A právě zde se ukazuje, že má pravdu Whitehead, když říká, že mnohem větším problémem je končení věcí než jejich vznikání.

(Písek, 150831-5.)